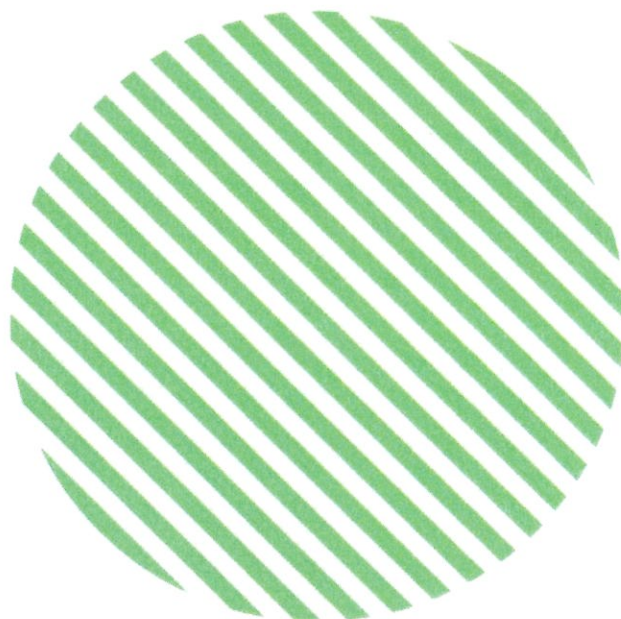

ANALIZA UBÓSTWA ENERGETYCZNEGO NA TERENIE GMINY PRZYŁĘK

Przyłęk 2024

Wykonawca:

Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja

43-450 Ustroń ul. Sikorskiego 10

tel. +48 512 110 314; fax (33) 487 63 98

biuro@eko-precyzja.eu

eko-precyzja

Spis treści:

1. Wyjaśnienie pojęcia ubóstwa energetycznego	5
2. Podstawowe ramy prawne ochrony powietrza na terenie województwa mazowieckiego ..	6
3. Przyczyny problemu ubóstwa energetycznego.....	8
4. Grupa osób ubogich energetycznie	10
5. Położenie i podstawowe parametry gminy	11
6. Ocena problemu ubóstwa energetycznego na terenie gminy Przyłęk.....	12
6.1. Cechy społeczno-demograficzne.....	13
6.2. Charakterystyka budynków, wpływająca na efektywność energetyczną	22
7. Raport z realizacji prac terenowych.....	28
Liczba gospodarstw domowych ubogich energetycznie (%) w porównaniu do ogółu.....	28
Ogrzewanie w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym.....	28
Udział wydatków energetycznych w wydatkach ogółem gospodarstw domowych	29
Wyniki badań ankietowych	29
8. Rola Gminy w zapobieganiu powstawania problemu ubóstwa energetycznego	32
9. Identyfikacja potrzeb inwestycyjnych w zakresie wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji w budynkach, które zamieszkują gospodarstwa zagrożone ubóstwem energetycznym	35
10. Podsumowanie	37

Spis tabel:

Tabela 1. Powody przyznania pomocy w ramach pomocy społecznej w 2023 r.....	13
Tabela 2. Pomoc i wsparcie udzielone przez GOPS w 2023 r.	21
Tabela 3. Informacja na temat źródeł ciepła wykorzystywanych na terenie gminy Przyłęk....	23
Tabela 4. Liczba budynków mieszkalnych wg roku budowy.....	26
Tabela 5. Wskaźniki umożliwiające oszacowanie kosztów inwestycji.	35
Tabela 6. Oszacowanie kosztów inwestycji niskoemisyjnych.....	36

Spis rysunków:

Rysunek 1. Skala ubóstwa energetycznego w Polsce ze względu na jego przyczynę.	10
Rysunek 2. Powody przyznania pomocy w ramach pomocy społecznej w 2023 r. [liczba rodzin]	14
Rysunek 3. Podział urządzeń grzewczych na paliwo stałe występujących na terenie gminy Przyłęk na nisko- i wysokosprawne.	24
Rysunek 4. Liczba obiektów mieszkalnych wg roku budowy.....	26

Rysunek 5. Udział procentowy w średnich miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego na osobę – według wskazanych przedziałów.	30
Rysunek 6. Udział procentowy budynków wymagających i niewymagających termomodernizacji.	31
Rysunek 7. Udział procentowy budynków gdzie panuje komfort cieplny.	31
Rysunek 8. Stan budynków według kategorii, względem ogółu.	32

1. Wyjaśnienie pojęcia ubóstwa energetycznego

Problem ubóstwa energetycznego pierwszy raz dostrzeżono i zdefiniowano w Wielkiej Brytanii. Wypracowano tam definicję zjawiska, która brzmi: w sytuacji ubóstwa energetycznego znajduje się gospodarstwo domowe, które na utrzymanie dostatecznego poziomu ogrzewania musi przeznaczyć więcej niż 10% swojego dochodu. W wielu krajach właśnie ta definicja została przyjęta jako wyjściowa.

Definicja ubóstwa energetycznego została również scharakteryzowana przez dwóch polskich autorów, D. Owczarek i A. Miazga, którzy opisują ubóstwo energetyczne jako zjawisko polegające na doświadczeniu trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb energetycznych w miejscu zamieszkania za rozsądną cenę, na które składa się utrzymanie adekwatnego standardu ciepła i zaopatrzenie w pozostałe rodzaje energii służące zaspokojeniu w adekwatny sposób podstawowych potrzeb funkcjonowania biologicznego i społecznego członków gospodarstwa domowego¹.

Zgodnie z ustawą Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 2024 poz. 266), ubóstwo energetyczne oznacza sytuację, w której gospodarstwo domowe prowadzone przez jedną osobę lub przez kilka osób wspólnie w samodzielny lokal mieszkalny lub w budynku mieszkalnym jednorodzinnym, w którym nie jest wykonywana działalność gospodarcza, nie może zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu i energii elektrycznej do zasilania urządzeń i do oświetlenia, w przypadku gdy gospodarstwo domowe łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) Osiąga niskie dochody,
- 2) Ponosi wysokie wydatki na cele energetyczne,
- 3) Zamieszkuje w lokalu lub budynku o niskiej efektywności energetycznej.

Określając zjawisko ubóstwa energetycznego, EU Energy Poverty Observatory² (2021) wskazuje, że: „odpowiednie ogrzewanie i chłodzenie, oświetlenie, energia do zasilania urządzeń to podstawowe usługi konieczne do zagwarantowania godnego poziomu życia i zdrowia obywateli. Ponadto dostęp do tych usług energetycznych umożliwia obywatelom Europy realizację swojego potencjału i zwiększa inkluzywność społeczną. Gospodarstwa domowe dotknięte ubóstwem energetycznym doświadczają niewystarczającego poziomu podstawowych usług energetycznych ze względu na połączenie wysokich wydatków na

¹ D. Owczarek, A. Miazga „Ubóstwo energetyczne w Polsce – definicja i charakterystyka społeczne grupy”, Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2015

² www.energypoverty.eu

energię, niskich dochodów gospodarstw domowych, nieefektywnych budynków i urządzeń oraz szczególnych potrzeb energetycznych gospodarstw domowych". Zatem zgodnie z sugestią Komisji Europejskiej ubóstwo energetyczne powstaje wtedy, gdy niskim dochodom gospodarstwa domowego towarzyszą wysokie koszty energii oraz niska efektywność energetyczna mieszkań. Podstawowy problem związany z pomiarem ubóstwa energetycznego polega na tym, że równocześnie trzeba badać bardzo różne kategorie, w tym dochody, potrzeby energetyczne generowane przez wielkość i skład gospodarstwa domowego oraz klasę energetyczną mieszkań.

W związku z brakiem szczegółowych analiz dotyczących problemu ubóstwa energetycznego oraz z brakiem wytycznych do ich wykonywania, przygotowano Metodykę Analizy Ubóstwa Energetycznego dla Gmin, która stanowi źródło wiedzy dla samorządów i ułatwia identyfikację osób narażonych na to zjawisko.

Na potrzeby opracowania niniejszej diagnozy przyjęto definicję zaproponowaną w Metodyce analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin:

Ubóstwo energetyczne występuje wtedy, gdy gospodarstwo domowe nie jest w stanie zapewnić sobie wystarczającego poziomu ciepła, chłodu, oświetlenia i energii do zasilania urządzeń, w wyniku połączenia niskich dochodów, wysokich wydatków energetycznych i niskiej efektywności energetycznej w domu.

Kryteria ubóstwa energetycznego kwalifikujące do programów redukcji ubóstwa energetycznego określa się każdorazowo w programach wprowadzających instrumenty redukcji ubóstwa energetycznego³.

2. Podstawowe ramy prawne ochrony powietrza na terenie województwa mazowieckiego

Uchwała antysmogowa

Dnia 24 października 2017 r. przyjęta została Uchwała 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego, która wprowadziła na obszarze województwa mazowieckiego ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, tzw. „Uchwała antysmogowa”. Została ona znowelizowana 14 maja 2022 roku. Określa ona następujące ograniczenia:

³ Ustawa Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 2024 poz. 266)

- od 11 listopada 2017 r. można montować tylko kotły spełniające normy emisyjne zgodne z wymogami ekoprojektu (wynikającymi z treści rozporządzenia Komisji UE);
- od 1 lipca 2018 r. nie wolno spalać w kotłach, piecach i kominkach:
 - mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
 - węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z jego wykorzystaniem;
 - węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu 0-3 mm;
 - paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20% (np. mokrego drewna);
- od 1 stycznia 2023 r.:
 - nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno nie spełniających wymogów dla klas 3,4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012;
 - nie wolno eksploatować kotłów na paliwa stałe (w tym biomasę) w nowo budowanych budynkach dla których wnioski o pozwolenie na budowę lub zgłoszenie zostały złożone po dniu 1 stycznia 2023 r., jeżeli istnieje techniczna możliwość podłączenia budynku do sieci ciepłowniczej, która znajduje się na terenie bezpośrednio przylegającym do działki inwestora na której znajduje się instalacja;
- od 1 stycznia 2028 r.:
 - nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012;
- użytkownicy kotłów klasy 5 wg normy PN-EN 303-5:2012 będą mogli z nich korzystać do końca ich żywotności, jeśli zostały zainstalowane przed 11 listopada 2017 r.;
- posiadacze kominków powinni byli wymienić je do końca 2022 roku na takie, które spełniają wymogi ekoprojektu, lub wyposażyć je w urządzenie ograniczające emisję pyłu do wartości określonych w ekoprojekcie.

Programy ochrony powietrza

Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji (pyłów PM₁₀, PM_{2,5} oraz B(a)P) w powietrzu został uchwalony uchwałą 115/20 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 8 września 2020 r.

Z rocznych ocen jakości powietrza za lata 2021 i 2022 wynika, że na obszarze województwa mazowieckiego, poziomy dopuszczalne dla pyłów zawieszonych PM₁₀ i PM_{2,5}, dwutlenku

azotu oraz poziom docelowy dla benzo(a)pirenu nie były dotrzymywane. W związku z powyższym konieczne było opracowanie projektu aktualizacji programu ochrony powietrza. Program ochrony powietrza został zaktualizowany uchwałą 204/23 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 listopada 2023 roku. Wdrożenie programu ma na celu osiągnięcie w strefie mazowieckiej poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku azotu raz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu. Jako główną przyczynę przekroczeń dopuszczalnych poziomów wskazane zostało oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków. W niewielkim stopniu przyczyną jest napływ zanieczyszczeń spoza granic strefy.

3. Przyczyny problemu ubóstwa energetycznego

Zapewnienie ciepła i energii elektrycznej w miejscu zamieszkania stanowi jedną z podstawowych potrzeb człowieka. Sposoby realizacji tej potrzeby determinowane są przez szereg czynników związanych z jakością zajmowanego budynku, wielkością lokalu, wykorzystywanym źródłem ogrzewania, efektywnością urządzeń AGD, składem gospodarstwa domowego i jego dochodami oraz poziomem wiedzy o zachowaniach energooszczędnych. Z ubóstwem energetycznym mamy do czynienia, gdy gospodarstwo domowe „doświadcza trudności w zaspokojeniu podstawowych potrzeb energetycznych w miejscu zamieszkania za rozsądną cenę”⁴. Zjawisko to przejawia się m.in. odczuwanym brakiem komfortu cieplnego, zaległościami w opłatach za rachunki lub wysokimi wydatkami na energię, w szczególności, gdy obciążają one budżet w stopniu uniemożliwiającym zaspokojenie innych, podstawowych potrzeb.

Zatem najistotniejszymi powodami ubóstwa energetycznego w gospodarstwie domowym są:

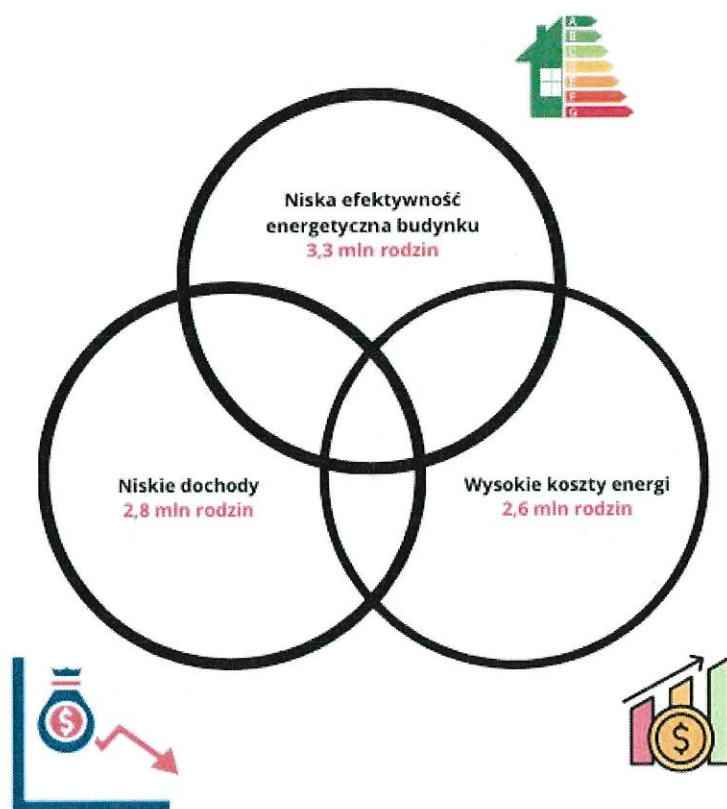
1. Niska efektywność energetyczna budynku (przyczyny techniczne) – występują, kiedy miejsce zamieszkania charakteryzuje się niskim poziomem efektywności energetycznej, co sprawia, że utrzymanie optymalnego standardu ciepła wymaga większych wysiłków. Inną przyczyną jest wadliwe działanie instalacji grzewczych, nieadekwatne do ogrzania danego mieszkania. Większe zużycie energii na ogrzanie pociąga za sobą większe wydatki i tym samym uszczuplenie rozporządzalnych zasobów gospodarstwa domowego, które mogą być przeznaczone na inne cele (często również o charakterze wydatków podstawowych). Niska efektywność energetyczna budynków i instalacji może również skutkować niewystarczającym dograniem mieszkania, przez co optymalny standard ciepła nie może być utrzymany.

⁴ D. Owczarek, A. Miazga „Ubóstwo energetyczne w Polsce – definicja i charakterystyka społeczna grupy”, Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju, Warszawa 2015

Również nieefektywne energetycznie urządzenia gospodarstwa domowego np.: żarówki, sprzęt RTV i AGD mogą prowadzić do wyraźnego zwiększenia wydatków z budżetu domowego i tym samym zmniejszenia jego dochodu rozporządzalnego po uiszczeniu opłat energetycznych.

2. Niskie dochody (przyczyny ekonomiczne) – występują w przypadku deprywacji zasobów ekonomicznych, która w konsekwencji może prowadzić do zaległości w opłatach za energię i odcięcie od źródeł energii lub oszczędzania na ogrzewaniu, aby zmniejszyć koszty rachunków za energię. Do tej grupy przyczyn należy zaliczyć również niewłaściwe zarządzanie budżetem domowym, które wpływa na trudności z pokryciem wydatków mieszkaniowych. Można wyobrazić sobie sytuację, w której gospodarstwo domowe funkcjonuje w budynku o optymalnej efektywności energetycznej oraz posiadającym sprawne urządzenia grzewcze i elektryczne, jednak z racji na deprywację materialną nie jest w stanie utrzymać optymalnego standardu ciepła oraz pokryć pozostałych niezbędnych wydatków energetycznych. Ta grupa przyczyn najbardziej zbliża w swojej charakterystyce ubóstwo energetyczne do ubóstwa ekonomicznego.

3. Wysokie wydatki na energię (przyczyny związane z postawami wobec efektywnego wykorzystania energii) – występują, gdy niewłaściwe używanie urządzeń prowadzi do znacznych strat energetycznych i w konsekwencji do zwiększenia wydatków energetycznych ponad poziom, na który może pozwolić sobie gospodarstwo domowe. Grupa tych przyczyn ma wymiar poznawczy, behawioralny i emocjonalny. Przykładem takich działań jest wietrzenie mieszkania przy odkręconych kaloryferach, pozostawianie urządzeń pobierających energię elektryczną bez potrzeby. W tym obszarze głównym moderatorem zachowań jest wiedza o efektywnym wykorzystaniu urządzeń grzewczych i elektrycznych czy też wiedza o inwestycjach w urządzenia o wyższej efektywności energetycznej (żarówki energooszczędne, termoizolacja budynków itd.).

Rysunek 1. Skala ubóstwa energetycznego w Polsce ze względu na jego przyczynę.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (GUS, 2021).

Obecnie obciążenie budżetów domowych kosztami energii wzrasta w wyniku wojny w Ukrainie, niestabilności cen na rynkach energii i embargo na dostawy węgla z Rosji, który w większości był zużywany przez gospodarstwa domowe i małe ciepłownie.

Różnice w obciążeniu budżetów domowych kosztami energii wskazują, że wzrost cen będzie silniej obciążał mniej zamożne rodziny. Co więcej, sytuacja materialna tych gospodarstw utrudni podjęcie inwestycji w termomodernizację i wymianę źródeł ciepła.

4. Grupa osób ubogich energetycznie

Złożoność zjawiska ubóstwa energetycznego sprawia, że problem dotyczy nie tylko osób w trudnej sytuacji materialnej, choć emeryci, renciści i osoby z niskimi dochodami stanowią blisko połowę osób dotkniętych ubóstwem energetycznym w Polsce. Gwałtownie rosnące ceny paliw i energii, użytkowanie energochłonnych urządzeń, duże straty ciepła w budynku lub zły stan zdrowia to przykładowe czynniki, które sprawiają, że problem może dotyczyć także rodzin, które nie są ubogie w zakresie dochodowym. Z całą pewnością wydatki na energię silniej obciążają budżety domowe mniej zamożnych gospodarstw domowych. Najuboższe rodziny

w 2020 roku, a więc jeszcze przed gwałtownymi zmianami cen, wydawały miesięcznie na energię średnio około 350 zł, co stanowiło ponad 1/3 ich dochodów. Dla porównania, wśród najzamożniejszych gospodarstw domowych, wydatki na energię i paliwa wynosiły około 650 zł, ale stanowiły mniej niż 5% ich dochodów⁵.

Opierając się na danych ogólnokrajowych można stwierdzić, że zjawiskiem ubóstwa energetycznego najbardziej zagrożone są:

- osoby starsze i samotne oraz rodziny wielodzietne mieszkające w dużych domach,
- lokatorzy starych, komunalnych kamienic,
- ubodzy mieszkańcy wolnostojących domów.

Wynika to z faktu, iż osoby starsze i samotne oraz rodziny wielodzietne mieszkające w dużych domach są narażone na wysokie koszty ogrzewania, co w połączeniu z niskimi dochodami prowadzi do trudności w pokryciu tych wydatków. Należy wskazać, że lokatorzy starych, komunalnych kamienic często borykają się z problemem niskiej efektywności energetycznej budynków, co oznacza wyższe koszty zapewnienia komfortu cieplnego. Niestety, ubodzy mieszkańcy wolnostojących domów, mogą mieć ograniczony dostęp do nowoczesnych, energooszczędnych technologii, co zwiększa ich podatność na ubóstwo energetyczne. Wspólne dla tych grup są ograniczone możliwości finansowe oraz wyższe potrzeby energetyczne związane z nieefektywnymi budynkami.

5. Położenie i podstawowe parametry gminy

Przyłęk jest gminą wiejską położoną w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie zwoleniskim, na terenie Równiny Radomskiej, przy drodze krajowej S12. Położenie gminy w obrębie Równiny Radomskiej w dolinie rzeki Zwoleńki, Plewki i Wisły, brak przemysłu i zanieczyszczeń oraz duże powierzchnie lasów sprawiają, że głównymi walorami gminy są czysta woda, powietrze i malownicze krajobrazy. Te typowe turystyczno-rekreacyjne walory, bliskość Janowca i Kazimierza Dolnego, mogą w przyszłości wpłynąć na rozwój idei gospodarstw agroturystycznych.

W skład gminy wchodzi 31 miejscowości tworzących 30 sołectw: Andrzejów, Babin, Baryczka, Grabów nad Wisłą, Helenów, Ignaców, Krzywdą, Kulczyn, Lipiny, Lucimia, Łągów, Łaguszków, Ławeczko Nowe, Ławeczko Stare, Mierzączka, Mszadla Dolna, Mszadla Nowa, Mszadla

⁵ Badanie Budżetów Gospodarstw domowych (GUS, 2021).

Stara, Okrężnica, Pająków, Przyłęk, Rudki, Stefanów, Szlachecki Las, Wólka Łagowska, Wólka Zamojska, Wysocin, Zamość Nowy, Zamość Stary i Załazy.

Powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 131 km². Gminę na koniec 2023 r. zamieszkiwało 5 758 osób, w tym mężczyzn 2 868, a kobiet 2 890. Gęstość zaludnienia wynosiła 43,8 os./km². Biorąc pod uwagę strukturę wieku to 17,5% ogółu ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 59,4% w wieku produkcyjnym, natomiast 23,1% to osoby w wieku poprodukcyjnym⁶.

6. Ocena problemu ubóstwa energetycznego na terenie gminy Przyłęk

W „Metodyce analizy ubóstwa energetycznego dla Gmin” przygotowanej przez Krajową Agencję Poszanowania Energii (KAPE) zastosowano dwa podejścia do identyfikacji zjawiska ubóstwa energetycznego w gminie. Pierwsze z nich ma na celu wstępną i bardzo ogólną identyfikację problemu. Opiera się na zebranych ogólnych danych, które wskazują liczbę osób potencjalnie narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego. Z tego względu identyfikacja ta obarczona będzie błędem, wskaże jednak ogólny odsetek mieszkańców potencjalnie narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego. Metoda ta pozwala na szybkie zebranie danych i oparta jest na danych zbiorowych, bez wskazania konkretnych osób narażonych na problem ubóstwa energetycznego. Drugie podejście opiera się na pogłębionych wywiadach.

W niniejszym opracowaniu wykorzystano metodę mieszaną, tj. oszacowano problem opierając się na zebranych ogólnych danych (danych statystycznych) oraz danych zebranych w ramach prowadzonej ankietyzacji terenowej i wizji lokalnej.

Wyróżnia się dwie grupy czynników warunkujących ubóstwo energetyczne:

- pierwszą grupę stanowią cechy społeczno-demograficzne populacji, determinujące poziom dochodów oraz ryzyko ubóstwa,
- drugą stanowią elementy charakterystyki budynków, które wpływają na efektywność energetyczną (wiek budynku, powierzchnia mieszkania na jedną osobę i rodzaj źródła ogrzewania).

W celu dotarcia do grupy osób narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego podjęto współpracę z różnymi instytucjami, jednostką samorządu terytorialnego, organizacjami typu

⁶ Bank Danych Lokalnych GUS.

NGO, fundacjami i osobami mogącymi posiadać wiedzę w zakresie osób ubogich energetycznie na analizowanym terenie.

Można stwierdzić, że najważniejszym punktem analizy było pozyskanie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, gdyż jest on instytucją publiczną, która udziela wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, a zatem tym, które z całą pewnością mają również problemy z zapewnieniem sobie odpowiednich warunków komfortu cieplnego.

6.1. Cechy społeczno-demograficzne

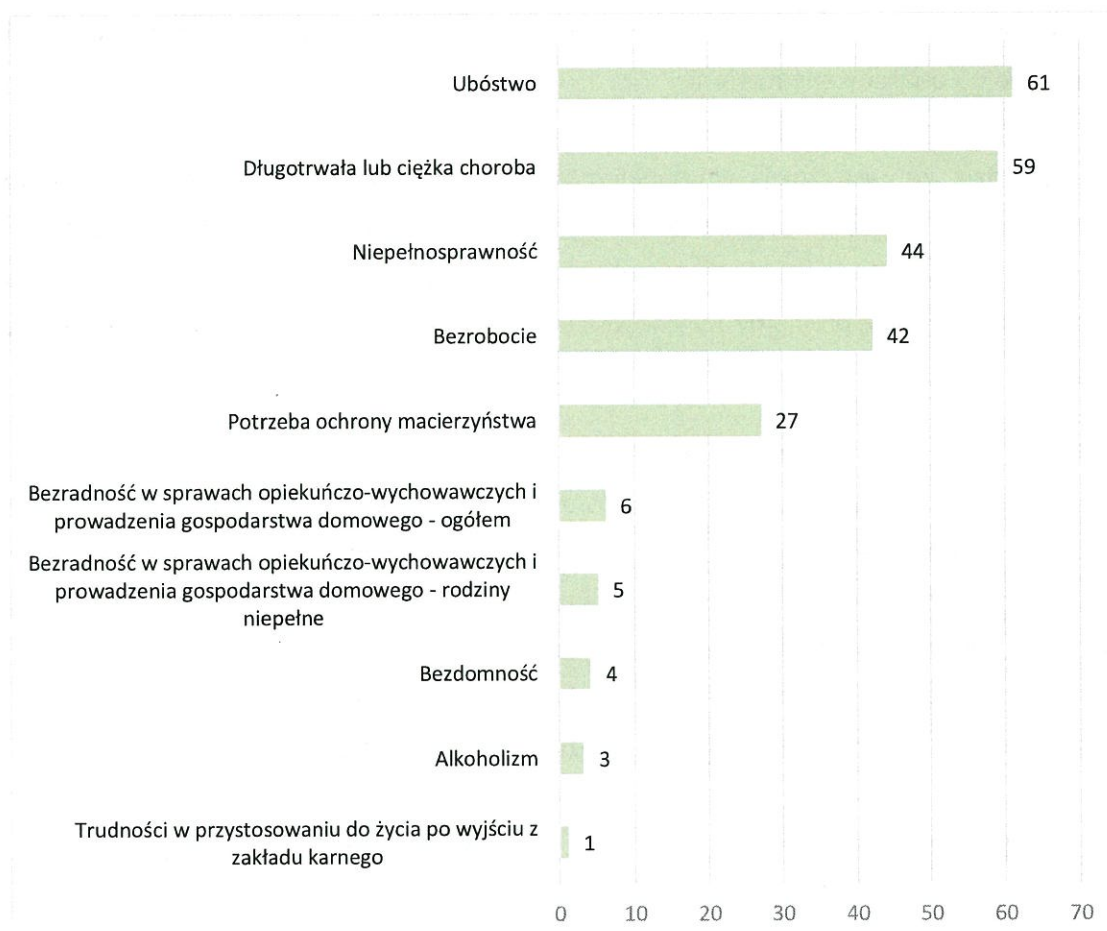
Podstawowym celem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest niesienie różnorodnych form pomocy tym osobom, które z różnych przyczyn są niezdolne do rozwiązywania swych życiowych problemów, szczególnie ludziom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym, bezrobotnym, rodzinom pozbawionym środków do życia, ubogim i bezradnym.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przylęku udzielił pomocy 244 osobom.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy w ramach pomocy społecznej w 2023 r.

Lp.	Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin ogółem
1.	Ubóstwo	61
2.	Długotrwała lub ciężka choroba	59
3.	Niepełnosprawność	44
4.	Bezrobocie	42
5.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	27
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	6
7.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny niepełne	5
8.	Bezdomność	4
9.	Alkoholizm	3
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przylęku

Rysunek 2. Powody przyznania pomocy w ramach pomocy społecznej w 2023 r. [liczba rodzin]
 Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przylęku

Pomoc społeczna udzielana jest na wniosek osoby zainteresowanej oraz z urzędu. Na podstawie zgłoszenia pracownicy socjalni przeprowadzają wywiad środowiskowy w terenie, a następnie po zebraniu niezbędnych dokumentów, określone są przyczyny i problemy dominujące oraz wnioskuje się o udzielenie pomocy w zależności od indywidualnej sprawy. Znaczna grupa osób korzystających z pomocy społecznej to osoby długotrwale bezrobotni pozostający bez pracy, które nie znajdują zatrudnienia. Brak pracy prowadzi do narastania kwestii społecznych jak kwestia ubóstwa, edukacyjna, zdrowotna itp.

Jednorazowe świadczenie „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przylęku realizuje zadania wynikające z Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2024 poz. 1829). Wsparcie obejmuje m. in. wypłatę jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Jednorazowe świadczenie przysługuje matce lub ojcu

dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód. Wysokość świadczenia wynosi 4 000,00 zł. W 2023 r. nie wypłacono żadnego świadczenia „Za życiem”.

Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze są zadaniami gminy o charakterze obowiązkowym. Przyznawane są osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, podstawowej opieki higienicznej zleconej przez lekarza czy zapewnienia kontaktu z otoczeniem. Pracownik socjalny ustalał zakres, okres i miejsce świadczenia usług. Wysokość odpłatności klienta regulowała Uchwała Rady Gminy w Przylęku. Wysokość odpłatności osób za usługi uzależniona była od sytuacji rodzinnej osoby oraz jej dochodu. W roku 2023 z pomocy w postaci usług opiekuńczych skorzystały 2 osoby. Koszt usług ogółem wyniósł 13 872,00 zł.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Podstawowym aktem prawnym w zakresie specjalistycznych usług opiekuńczych jest Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (tDz.U. 2024 poz. 816). Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi są szczególnym rodzajem usług specjalistycznych dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby posiadające do wykonywania zawodu m. in. pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi.

W roku 2023 specjalistyczne usługi zostały przyznane decyzją dla jednego dziecka w wymiarze 13 godzin miesięcznie. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał jednego specjalistę do realizacji ww. usług. Koszt realizacji zadania wyniósł 6 240,00 zł (styczeń-grudzień 2023 r.) z czego w całości został pokryty z dotacji celowej budżetu państwa.

Pobyt w domach pomocy społecznej

Kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu

pomocy społecznej. Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U 2024 poz. 1283) koszty pobytu w domu pomocy społecznej pokrywa mieszkaniem domu w wysokości 70% swojego dochodu. Pozostałą kwotę do wysokości całkowitych kosztów utrzymania w placówce dopłaca rodzina i gmina, z której pochodzi osoba umieszczona w domu pomocy społecznej. W roku 2023 w domach pomocy społecznej przebywało 9 mieszkańców gminy Przyłęk. Łączny koszt poniesiony przez gminę z tytułu opłaty za pobyt mieszkańców w DPS wyniósł 394 878,84 zł.

Ustalenie prawa do bezpłatnej opieki zdrowotnej

Prawo do świadczeń zdrowotnych określa art. 54 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. 2024 poz. 146). Zadaniem gminy jest ustalenie uprawnienia oraz wydanie decyzji administracyjnej potwierdzającej prawo do świadczeń opieki zdrowotnej dla świadczeniobiorców, innych niż ubezpieczeni, spełniających kryterium dochodowe z ustawy o pomocy społecznej (Dz.U 2024 poz. 1283) na okres 90 dni. Ośrodek w roku 2023 wydał decyzję potwierdzającą prawo do świadczeń opieki zdrowotnej dla 8 osób.

Świadczenia rodzinne

System świadczeń rodzinnych został wprowadzony ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2024 poz. 323). Zadania z zakresu świadczeń rodzinnych jak i z funduszu alimentacyjnego są zadaniami zleconymi, środki na realizację tych zadań pochodzą z budżetu państwa. Ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz ich wypłata następują na wniosek: rodzica, opiekuna prawnego dziecka, albo innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka. Z takiej formy pomocy w roku 2023 skorzystało 295 rodzin. Kwota wypłaconych świadczeń to 4 113 188,22 zł.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyłęku realizuje ustawę z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. 2024 poz. 1512). Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, bankowej, paliwowej, branży spożywczej czy rekreacyjnej na terenie całego kraju. Zniżek mogą udzielać nie tylko instytucje publiczne, jak i firmy prywatne. Karta wydawana jest bezpłatnie, a jedynie wydanie duplikatu bądź drugiej karty (np. elektronicznej) podlega opłacie. Karta przysługuje niezależnie od uzyskiwanych dochodów rodzinom z co najmniej trójką dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia i w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej. W 2023 r. wydano 140 kart w formie tradycyjnej (144 kart w formie elektronicznej).

Rodzinna piecza zastępcza

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej albo instytucjonalnej pieczy zastępczej organ właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyłęku współfinansował pobyt 7 dzieci z 4 rodzin umieszczonych w pieczy zastępczej.

Posiłek w szkole i w domu

W 2023 r. obowiązującym dla gminy Przyłek był Program w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Program ten został przyjęty uchwałą Rady Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465) oraz art. 17 ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2024 poz. 1283). Program skierowany jest dla osób starszych, niepełnosprawnych oraz dla dzieci z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

W 2023 r. pomoc w formie dożywiania udzielana była głównie dzieciom. Z tej formy pomocy mogą skorzystać osoby, bądź rodziny, których dochód nie przekracza odpowiednio 200% kwoty kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Programem zostało objętych ogółem **147 osób**:

- dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej: **20 osób**;
- uczniowie do czasu ukończenia szkoły podstawowej lub szkoły ponadgimnazjalnej: **87 osób**;
- pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art.7 ustawy o pomocy społecznej: **40 osób**.

Głównym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Liczba osób objętych programem w ostatnich latach prezentuje się następująco:

- 2018 r. – 263 osoby,
- 2019 r. – 193 osoby,
- 2020 r. – 387 osób,

- 2021 r. – 177 osób,
- 2022 r. – 169 osób,
- 2023 r. – 147 osoby.

Stypendium szkolne

Udzielanie świadczeń pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym stanowi zadanie własne gminy, na realizację którego gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność itp. Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w szczególności zakupu podręczników, zeszytów, przyborów szkolnych. Liczba uczniów, którym wypłacono stypendium w ostatnich latach prezentuje się następująco:

- 2018 r. – 150,
- 2019 r. – 150,
- 2020 r. – 135,
- 2021 r. – 94,
- 2022 r. – 67,
- 2023 r. – 68.

Opieka wytchnieniowa

Głównym celem Programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami dorosłymi posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Na realizację zadania w 2023 r. Gmina otrzymała środki w wysokości 63 592,02 zł z Funduszu Solidarnościowego, który w całości finansował zadania. Z usługi opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całodobowego w placówce zapewniającej opiekę osobom niepełnosprawnym skorzystały trzy osoby niepełnosprawne. Z formy pomocy w ramach pobytu dziennego skorzystały cztery osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności na czas nieobecności opiekuna faktycznego. Usługi realizowane były w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej przez wyspecjalizowane osoby z wieloletnim doświadczeniem zawodowym.

Korpus Wsparcia Seniorów na rok 2023

Program zakłada zapewnienie uczestnikom formy wsparcia, jaka jest opieka na odległość. Opieka na odległość jest usługą realizowaną za pomocą opaski bezpieczeństwa na nadgarstek dającej możliwość całodobowego monitorowania stanu zdrowia seniora. Dzięki opasce senior jest pod kontrolą operatora pomocy w centrum alarmowym, który mógł podjąć natychmiastową reakcję na omdlenia, upadki itp. Opaska zapewnia natychmiastową pomoc przez naciśnięcie przycisku SOS. Opaskę bezpieczeństwa na nadgarstek monitorującej stan zdrowia otrzymało 16 uczestników. Realizatorem i koordynatorem działań wśród seniorów właściwego korzystania ze wsparcia był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyłuku. Program był skierowany do seniorów, którzy ukończyli 65 rok życia i więcej. Program finansowany był ze środków budżetu Państwa, z Funduszu Przeciwdziałania Covid-19. Udział środków własnych Gminy wynosił nie mniej niż 20% przewidywanych kosztów całkowitych realizacji zadania w ramach Programu. Łączna kwota środków to 6 420,00 zł.

Program „Czyste Powietrze”

W dniu 1 października 2020 r. w życie weszły zmiany w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2024 poz. 54), które nałożyły na gminy obowiązek wydawania zaświadczeń o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego dla potrzeb uczestnictwa w programie „Czyste powietrze”. Do ustalenia wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu, stosuje się przepisy ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2024 poz. 323). Zaświadczenia wydawane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyłuku po uprzednim złożeniu wniosku. W 2023 roku wydano 172 zaświadczenia.

Dodatek węglowy i dodatek osłonowy

W 2023 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej nie realizował zadań związanych z przyznawaniem dodatków węglowych oraz dodatków osłonowych.

Dodatek dla gospodarstw domowych

Dnia 20 września 2022 roku weszła w życie ustawa z dnia 15 września 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz.U. 2024 poz. 1509). Celem przepisów ww. ustawy było zmniejszenie obciążeń finansowych związanych z opłatami za ciepło ponoszonymi przez gospodarstwa domowe lub instytucje użyteczności publicznej. Dodatek dla gospodarstw domowych przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym, w przypadku gdy źródłem ciepła gospodarstwa był:

- kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane pelletem drzewnym, drewnem kawałkowym lub innym rodzajem biomasy,
- kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG,
- kocioł olejowy.

Dodatek dla gospodarstwa domowego wynosił:

- 3 000 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe zasilany pelletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego,
- 1 000 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane drewnem kawałkowym,
- 500 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG,
- 2 000 zł – w przypadku gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł olejowy.

W 2023 r. wypłacono jeden dodatek w kwocie 3 000,00 zł z budżetu wojewody w związku z rozpatrzeniem odwołania klienta w Samorządowym Kolegium Odwoławczym w Radomiu od decyzji odmownej wydanej w 2022 r. dotyczącej dodatku dla gospodarstw domowych.

Dodatek elektryczny

Dodatek elektryczny to jednorazowe wsparcie finansowe dla odbiorców, dla których głównym źródłem ogrzewania jest energia elektryczna. Wszedł w życie na mocy ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz.U. 2024 poz. 1288).

Dodatek wynosił:

- 1 000 zł – dla gospodarstw domowych zużywających do 5 MWh rocznie,
- 1 500 zł – dla gospodarstw domowych zużywających powyżej 5 MWh rocznie (warunkiem jest załączenie potwierdzenia przekroczenia 5 MWh wysokości rocznego zużycia za rok 2021).

Dodatek przysługiwał każdemu odbiorcy energii elektrycznej, którego głównym źródłem ogrzewania była energia elektryczna. Warunkiem otrzymania dodatku było uzyskanie wpisu lub zgłoszenie źródła ogrzewania do CEEB do 11 sierpnia 2022 r. Obowiązywała przy tym

zasada, że jeden adres zamieszkania, jeden dodatek elektryczny. Dodatek elektryczny przysługiwał też gospodarstwom domowym posiadającym wyłącznie pompy ciepła, które są ich głównym źródłem ogrzewania, ale nieposiadającym fotowoltaiki. W gminie Przylęk osoby mające pompy ciepła posiadały fotowoltaikę, dlatego dodatek elektryczny takim osobom nie przysługiwał.

Dodatek elektryczny nie przysługiwał:

- gospodarstwom domowym posiadającym mikroinstalacje PV, które ogrzewają się głównie energią elektryczną,
- gospodarstwom domowym posiadającym pompy ciepła oraz mikroinstalacje PV,
- gospodarstwom domowym objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku węglowego,
- osobie w gospodarstwie domowym, objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku na inne źródła ciepła,
- osobie w gospodarstwie domowym, na potrzeby którego zostało zakupione paliwo stałe, po cenie i od przedsiębiorcy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 roku o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców niektórych paliw stałych w związku z sytuacją na rynku tych paliw (Dz.U. 2022 poz. 1477).

W 2023 r. zostały złożone 3 wnioski na dodatek elektryczny. W jednym przypadku była odmowa przyznania dodatku, zaś dwóm osobom przyznano dodatek w wysokości jednorazowo 1 000 zł. Razem wydatkowano na ten cel kwotę 2000,00 zł z budżetu wojewody.

Tabela 2. Pomoc i wsparcie udzielone przez GOPS w 2023 r.

Rodzaj pomocy, wsparcia	Objęci wsparciem	Kwota wypłaconych świadczeń [zł]
Za życiem	-	-
Usługi opiekuńcze	2 osoby	13 872,0
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 dziecko	6 240,00
Pobyt w domach pomocy społecznej	9 osób	394 878,84
Ustalenie prawa do bezpłatnej opieki zdrowotnej	8 osób	-
Świadczenia rodzinne	295 rodzin	4 113 188,22
Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	140 kart tradycyjnych, 144 elektroniczne	-
Rodzinna piecza zastępcza	7 dzieci	-

Rodzaj pomocy, wsparcia	Objęci wsparciem	Kwota wypłaconych świadczeń [zł]
Posiłek w szkole i w domu	147 osób	-
Stypendium szkolne	68 uczniów	-
Opieka wytchnieniowa	7 osób	63 592,00
Korpus Wsparcia Seniorów	16 osób	6 420,00
Czyste Powietrze – zaświadczenia o wysokości dochodów	172 gospodarstwa	-
Dodatek węglowy i osłonowy	-	-
Dodatek do innych źródeł ciepła	1	3 000,00
Dodatek elektryczny	2 osoby	2 000,00

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przylęku

Zadłużenia

Na dzień 31.12.2023 roku liczba zadłużonych w gminie Przylęk wynosiła:

- liczba gospodarstw domowych zadłużonych za opłaty za odpady komunalne – 195 na 1 374 (zamieszkanych przez 3 787 osób) zgłoszonych do opłaty, tj. 14,19%, na kwotę 62 935,28 zł,
- liczba gospodarstw domowych zadłużonych za podatek od nieruchomości i podatek rolny: 411, na kwotę 77 486,65 zł,
- liczba gospodarstw domowych zadłużonych za korzystanie z wodociągów: 51, na kwotę 17 687,05 zł.

6.2. Charakterystyka budynków, wpływająca na efektywność energetyczną

Kolejnym istotnym elementem diagnozy jest pozyskanie informacji na temat źródeł grzewczych stosowanych w mieszkaniach. Wiadomo, że nowsze źródła ogrzewania są bardziej ekologiczne, posiadają wyższą sprawność i zapewniają lepsze warunki cieplne w okresie zimowym, co przyczynia się nie tylko do poprawy komfortu cieplnego, ale także nie wpływa negatywnie na stan zdrowia.

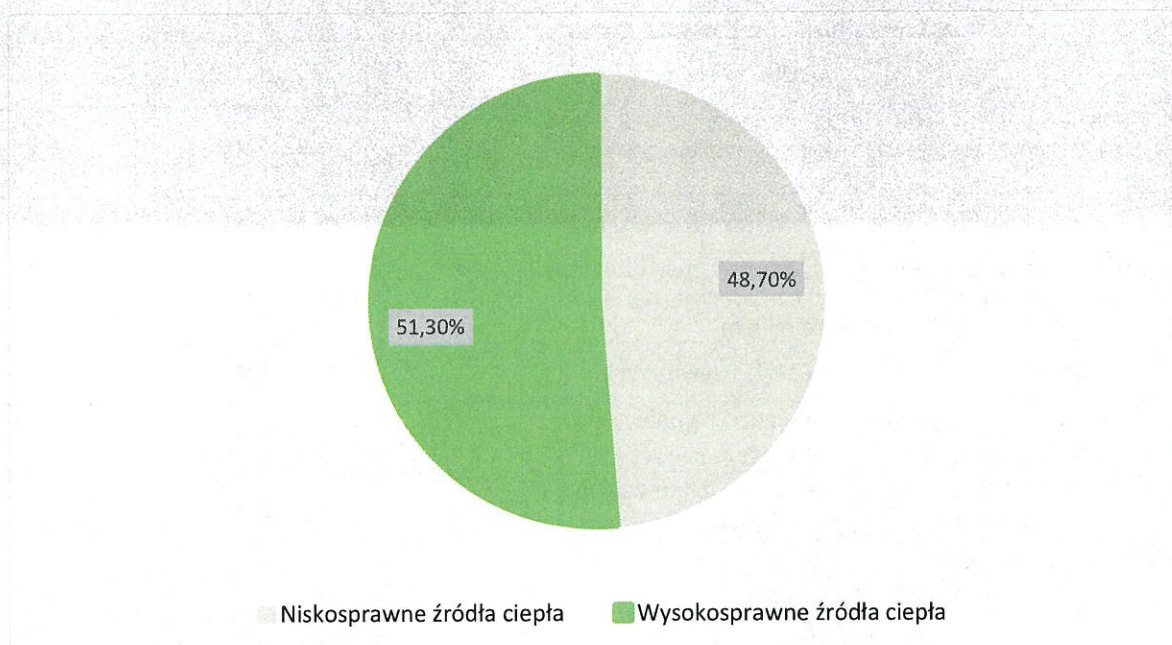
Do 30 czerwca 2022 r. każdy właściciel domu lub zarządca budynku na terenie kraju był zobligowany do wypełnienia deklaracji CEEB. Dzięki przekazanim danym możliwym jest określenie źródeł ciepła oraz ciepłej wody użytkowej w budynkach na terenie gminy Przylęk. Dane na temat urządzeń grzewczych zawarte zostały w poniższej tabeli.

Tabela 3. Informacja na temat źródeł ciepła wykorzystywanych na terenie gminy Przyłęk

Rodzaj źródła	Liczba [szt.]
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z ręcznym podawaniem paliwa / zasypowy	1 141
Trzon kuchenny / piecokuchnia / kuchnia węglowa	483
Kocioł na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy) z automatycznym podawaniem paliwa / z podajnikiem	398
Ogrzewanie elektryczne / bojler elektryczny	398
Kominek / koza / ogrzewacz powietrza na paliwo stałe (drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy, węgiel)	367
Kolektory słoneczne do ciepłej wody użytkowej lub z funkcją wspomagania ogrzewania	208
Piec kaflowy na paliwo stałe (węgiel, drewno, pellet lub inny rodzaj biomasy)	173
Pompa ciepła	102
Kocioł gazowy / bojler gazowy / podgrzewacz gazowy przepływowy / kominek gazowy	47
Kocioł olejowy	30
Miejska sieć ciepłownicza / ciepło systemowe / lokalna sieć ciepłownicza	15

Źródło: Urząd Gminy w Przyłęku

Jak wynika z powyższej tabeli, na terenie gminy Przyłęk funkcjonuje 2 562 szt. kotłów i pieców zasilanych paliwami stałymi, co stanowi 76,20% wszystkich źródeł ciepła. Należy zaznaczyć, iż samych źródeł ciepła jest często więcej niż budynków mieszkalnych i usługowych, co wynika z faktu, iż w jednym budynku może być więcej urządzeń grzewczych. W celu podsumowania ilości źródeł ciepła, które spełniają dopuszczalne normy i posiadają minimum 3 klasę jakości, na poniższym rysunku zawarto zestawienie klas źródeł na paliwo stałe, w podziale na kotły nisko- i wysoko- sprawne.

Rysunek 3. Podział urządzeń grzewczych na paliwo stałe występujących na terenie gminy Przyłęk na nisko- i wysokosprawne.
źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z powyższego podsumowania, liczba źródeł ciepła na paliwo stałe niskosprawne stanowi 48,70% wszystkich zinwentaryzowanych źródeł ciepła na paliwo stałe, a fakt ich liczego występowania przyczyniać się będzie do wzrostu ilości paliwa niezbędnego do zapewnienia komfortu cieplnego, co przekładać się będzie na wyższe koszty ogrzewania, co w efekcie potęgować będzie problem ubóstwa energetycznego. W związku z powyższym zaleca się prowadzenie działań mających na celu wymianę niskosprawnych źródeł grzewczych.

Należy pamiętać, iż zgodnie z mazowiecką uchwałą antysmogową (Uchwała nr 59/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 kwietnia 2022 r.):

- od 1 stycznia 2023 r. nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno niespełniających wymogów dla klas 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012,
- od 1 stycznia 2028 r. nie wolno używać kotłów na węgiel lub drewno klasy 3 lub 4 według normy PN-EN 303-5:2012,
- użytkownicy kotłów klasy 5 wg normy PN-EN 303-5:2012 będą mogli z nich korzystać do końca ich żywotności,
- posiadacze kominków musieli wymienić je do końca 2022 roku na takie, które spełniają wymogi ekoprojektu, lub wyposażyć je w urządzenie ograniczające emisję pyłu do wartości określonych w ekoprojekcie.

Choć faktem jest, iż osoby ubogie energetycznie mogą wykorzystywać inne rodzaje ogrzewania w celu zapewnienia komfortu cieplnego, pamiętać należy, iż ich wytypowanie jest bardzo trudne z następujących powodów:

- Zaliczamy do nich osoby, które do tej pory nie miały problemów z opłaceniem rachunków za energię, jednakże w wyniku gwałtownych wzrostów cen poszczególnych nośników energii, zaczynają odczuwać trudności;
- Brak stałego progu, który identyfikuje osoby ubogie energetycznie. W przypadku ubóstwa energetycznego mówimy o stosunku kosztów ogrzewania do ogółu wydatków w gospodarstwie domowym, co jest wartością zmienną;
- Koszty eksploatacyjne nowych urządzeń grzewczych. Pomimo inwestycji w poprawę efektywności energetycznej budynków, a także nowoczesne urządzenia grzewcze, koszty ich eksploatacji rosną. Rosną jednak także inne wydatki oraz zarobki, co powoduje brak wyraźnej tendencji pogarszającej ich sytuację;
- Brak widocznych symptomów. Ubóstwo energetyczne, które powstaje w wyniku użytkowania nowoczesnych urządzeń nie zawsze wiąże się z widocznym pogorszeniem warunków życia w danym gospodarstwie. Osoby je użytkujące mogą mieć dobrze izolowane domy i wydajne ogrzewanie, ale nadmiernie obciążone budżety domowe z tytułu zakupu energii, co czyni ich sytuację mniej widoczną w tradycyjnych statystykach.
- Brak mechanizmów wsparcia. Aktualnie wszelkie programy pomocowe koncentrują się na kryterium dochodowym, dlatego osoby, które nie spełniają wyznaczonych widełek dochodowych, nie szukają wsparcia.

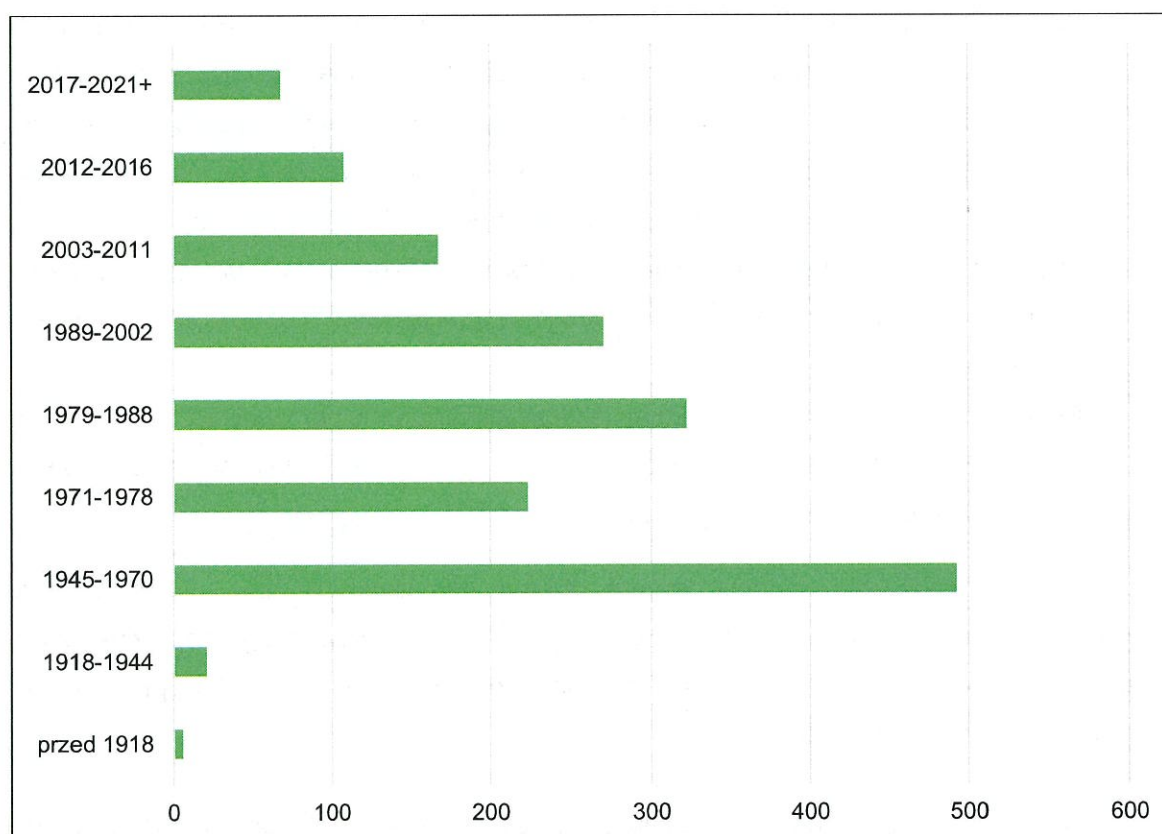
Złożoność sytuacji i różnorodność źródeł energii sprawiają, że tzw. „nowi” ubodzy energetycznie stanowią bardzo trudną do jednoznacznego zdefiniowania grupę, wymagającą elastycznego podejścia do wsparcia, a także dostosowania kryteriów pomocy do dynamicznych zmian na rynku energii.

Kolejnym aspektem wymagającym analizy był stan techniczny budynków na terenie omawianej gminy. W celu weryfikacji stanu technicznego budynków znajdujących się na terenie gminy Przyłęk dokonano ich analizy pod względem roku budowy. Okres budowy powiązany jest ściśle z wykorzystywaną technologią budowlaną, a także normami budowlanymi, co przekłada się bezpośrednio na klasę efektywności rozpatrywanych budynków. Liczbę nieruchomości w podziale na poszczególne okresy budowy przedstawiono poniżej.

Tabela 4. Liczba budynków mieszkalnych wg roku budowy.

Lp.	Rok budowy	Liczba budynków
1.	przed 1918	6
2.	1918-1944	21
3.	1945-1970	492
4.	1971-1978	223
5.	1979-1988	322
6.	1989-2002	270
7.	2003-2011	167
8.	2012-2016	108
9.	2017-2021+	68

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 4. Liczba obiektów mieszkalnych wg roku budowy.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak wynika z powyższych danych, przeważająca część budynków, bo aż 1 334 (79,55%) powstało przed rokiem 2002. Natomiast 519 (30,95%) budynków powstało przed rokiem 1970. Może przekładać się to na niezadowalający stan techniczny i termiczny budynków, co generować może konieczności prowadzenia na ich obszarze gruntownych prac termomodernizacyjnych. Można zatem założyć, iż poprawa ich klasy energetycznej może

zostać zrealizowana poprzez np. docieplenie wybranych przegród zewnętrznych lub wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.

W celu określenia skali ubóstwa energetycznego w następnych rozdziałach skorelowano informacje dotyczące cech społeczno-gospodarczych ze stanem i efektywnością energetyczną obiektów budowlanych, uwzględniając działania terenowe, potwierdzające zasadność wyciągniętych wniosków.

7. Raport z realizacji prac terenowych

Liczba gospodarstw domowych ubogich energetycznie (%) w porównaniu do ogółu

Na podstawie złożonych deklaracji dotyczących opłat za gospodarkę odpadami, danych GUS i TERYT, przyjmuje się, że na dzień 31.12.2023 r. na terenie gminy Przyłęk znajduje się 2 073 gospodarstw domowych, gdzie zamieszkuje aktualnie 5 758 mieszkańców.

Zgodnie z definicją przyjętą w metodyce za osoby ubogie energetycznie przyjęto takie, które jednocześnie:

- posiadają niskie dochody,
- ponoszą wysokie wydatki energetyczne (wysokość wydatków na ogrzewanie i energię elektryczną przekracza 10% dochodu),
- zamieszkują budynki o niskiej efektywności energetycznej.

Opierając się na pozyskanych danych liczbowych, których źródło oraz wartości zaprezentowano w poprzedniej części diagnozy, udało się stworzyć wstępną listę adresów gospodarstw potencjalnie narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego. Następnie podjęto pracę w terenie, w celu weryfikacji stanu faktycznego. W pierwszej kolejności poddano ocenie stan techniczny budynku, potem przeprowadzono wywiad z mieszkańcami.

Do przeprowadzenia analizy uwzględniono zarówno pozyskane w trakcie wywiadu z mieszkańcami informacje, jak również wnioski z obserwacji, gdyż nie wszyscy respondenci chcieli udzielić odpowiedzi. W trakcie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że aktualnie ubogich energetycznie gospodarstw domowych jest **292** co stanowi około **14,1%** ich ogółu.

W aktualnej sytuacji gospodarczej, gdzie obserwujemy bardzo duży wzrost cen energii, poziom ubóstwa energetycznego na terenie całego kraju, jak również w gminie Przyłęk w najbliższym czasie na pewno wzrośnie.

Ogrzewanie w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem energetycznym

Źródłem ciepła stosowanym przez gospodarstwa ubogie energetycznie są głównie kotły na paliwo stałe, pozaklasowe, w których spalane jest przede wszystkim drewno i węgiel kamienny.

Udział wydatków energetycznych w wydatkach ogółem gospodarstw domowych

Dla większości mieszkańców wydatki na pokrycie kosztów energii – zarówno energii elektrycznej, jak i energii przeznaczonej na cele ogrzania mieszkań, nie stanowią problemu, natomiast dla około 15% stanowią one więcej niż 10% całkowitego dochodu gospodarstwa.

Okolo 80% spośród gospodarstw ubogich energetycznie jest w stanie ponieść wydatki na energię, kosztem ograniczenia innych wydatków. Są miesiące, w których koszty energii są bardziej odczuwalne w budżecie domowym – zazwyczaj w okresie zimowym koszty te znacznie wzrastają, gdy zużywa się więcej energii na oświetlenie i do celów grzewczych. Natomiast około 20% spośród tych gospodarstw ponosi wysokie bądź bardzo wysokie koszty energii w stosunku pozostałych wydatków i często nie ma możliwości zapłacenia rachunków kosztem innych potrzeb. Wydatki na energię stanowią wysoki odsetek ogólnych kosztów tych gospodarstw, ponieważ sprzęty, jak i oświetlenie przez nie używane są zazwyczaj nieenergooszczędne, a budynki, w których mieszkają wymagają docieplenia ścian i stropów lub wymiany stolarki okiennej i drzwiowej.

Wyniki badań ankietowych

W celu określenia zakładanego poziomu ubóstwa energetycznego, przeprowadzono badanie ankietowe wśród zainteresowanych mieszkańców miasta. Badania przeprowadzono za pomocą wywiadów terenowych oraz za pośrednictwem formularza internetowego, który został udostępniony na stronie internetowej Urzędu. Wykorzystanie tych drugich kanałów komunikacji miało na celu zwiększenie zasięgu badania oraz dotarcie do respondentów preferujących narzędzia cyfrowe, co jest zgodne z obecnymi trendami w zakresie partycypacji społecznej i gromadzenia danych w formie elektronicznej. Dzięki zamieszczeniu ankiety oraz informacji o prowadzonym badaniu wszyscy zainteresowani mieszkańcy mogli wypowiedzieć się na temat dotyczący przedmiotu ankietyzacji.

Pozostałe dane zostały zebrane podczas wywiadów terenowych, które umożliwiły uzyskanie odpowiedzi od osób, które mogły nie mieć dostępu do Internetu lub preferowały tradycyjne formy interakcji. Wywiady terenowe były przeprowadzane w miejscach, które zostały uprzednio zidentyfikowane jako te, które narażone są na zjawisko ubóstwa energetycznego.

Ankietyzacja prowadzona była w formie elektronicznej, co pozwoliło na automatyzację procesu gromadzenia danych, eliminację błędów, które mogły powstać w wyniku manualnego przetwarzania danych. Zastosowana metodologia badawcza wpisuje się w szerszy nurt badań społecznych, gdzie wykorzystanie narzędzi cyfrowych staje się standardem, umożliwiając

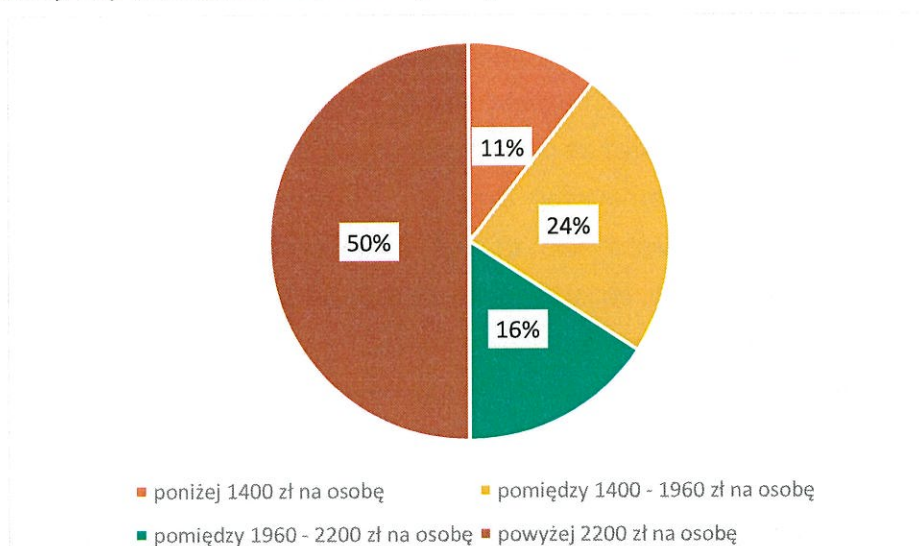
precyzyjne zarządzanie danymi, a także ich dalsze przetwarzanie w oparciu o zaawansowane techniki analityczne.

Dzięki zastosowaniu zróżnicowanych metod gromadzenia danych – zarówno poprzez formularze online, jak i bezpośrednie wywiady terenowe – podczas realizacji badania starano się dotrzeć do jak największej liczby mieszkańców miasta. Należy jednak podkreślić, że realizowana ankieta była nieobowiązkowa, dla tego część respondentów odmówiła udzielenia informacji.

Do mieszkańców skierowano pytania:

- dotyczące średniego miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego, w przeliczeniu na osobę,
- czy budynek wymaga termomodernizacji,
- czy w budynku panuje komfort cieplny,
- jaki jest ogólny stan techniczny budynku.

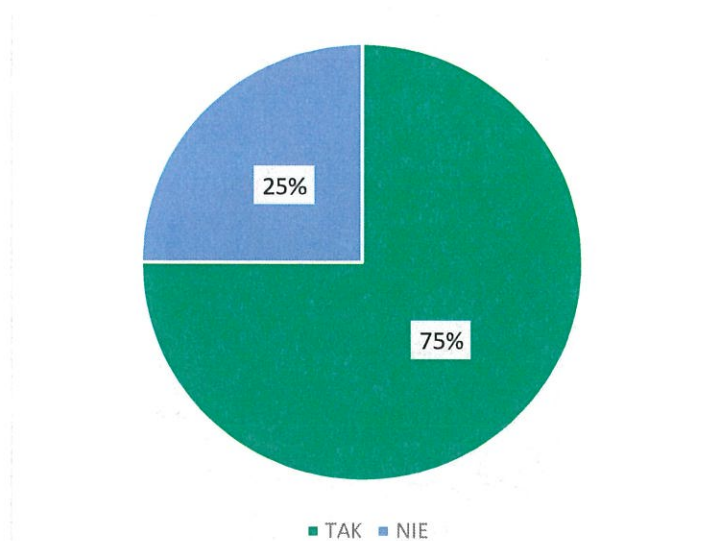
Wyniki ankietyzacji zestawiono na poniższych wykresach.

Rysunek 5. Udział procentowy w średnich miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego na osobę – według wskazanych przedziałów.

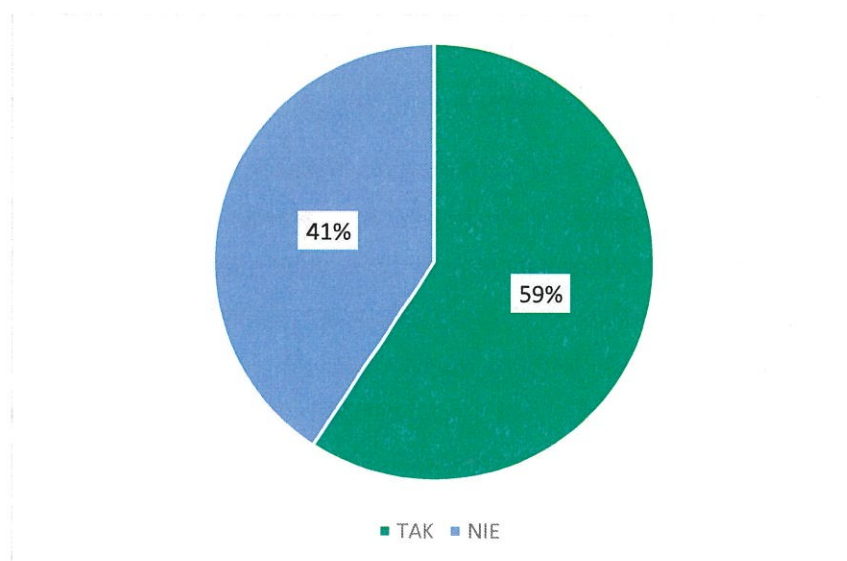
źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji.

Jak wynika z pytania dotyczącego kryterium dochodowego, uzyskano dane, iż najniższy próg dochodowy osiąga 11% ankietowanych. Natomiast najwyższy próg dochodowy dotyczy 50% ankietowanych. Wynika z tego, że ponad 10% mieszkańców może mieć problemy ze sfinansowaniem podstawowych potrzeb, a zakup poszczególnych nośników energii może pochłaniać dużą część ich budżetu.

Rysunek 6. Udział procentowy budynków wymagających i niewymagających termomodernizacji.
 źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji.

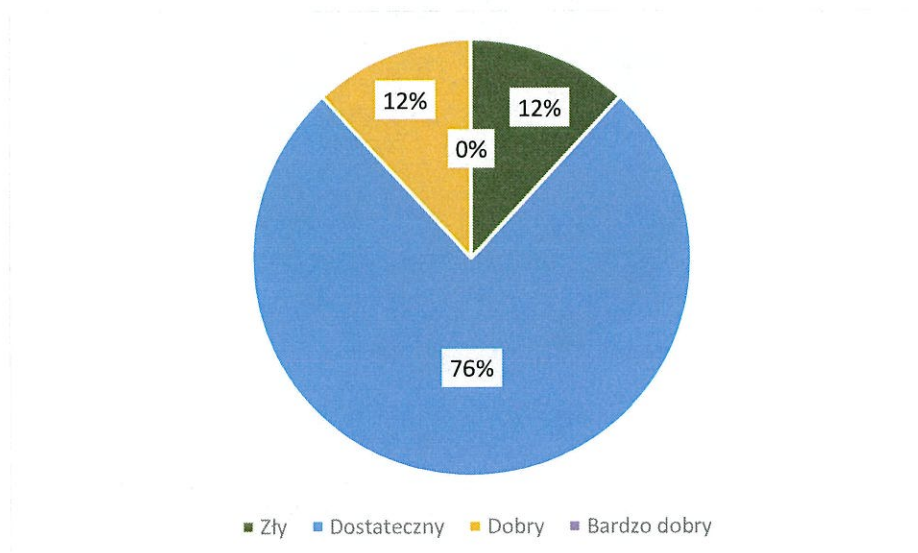
Jak wynika z powyższego wykresu, 75% respondentów wskazało konieczność podjęcia prac termomodernizacyjnych, czy to obejmujących jedynie ocieplenie budynku, czy także wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Przy dochodach określonych na poprzednim wykresie, ponad 10% respondentów będzie mieć trudności z wygenerowaniem wystarczających środków na taką inwestycję.

Rysunek 7. Udział procentowy budynków gdzie panuje komfort cieplny.
 źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji.

Na pytanie dotyczące możliwości zapewnienia komfortu cieplnego w budynku, tylko 59% respondentów zadeklarowało, że jest on osiągany, natomiast aż 41% wskazało brak możliwości zapewnienia sobie dogodnej temperatury w miejscu zamieszkania. Budynki, w których brak

jest zapewnionego komfortu cieplnego to również budynki które wymagają termomodernizacji. Podejmowanie działań termomodernizacyjnych może poprawić tę sytuację.

Rysunek 8. Stan budynków według kategorii, względem ogółu.
źródło: Opracowanie własne na podstawie ankietyzacji.

Na pytanie dotyczące stanu budynku, zdecydowana większość respondentów udzieliła odpowiedzi, że posiada on stan dostateczny (76%). Po 12% ankietowanych wskazało, że stan budynku jest dobry lub zły. Nie wskazano budynków w stanie bardzo dobrym.

8. Rola Gminy w zapobieganiu powstawania problemu ubóstwa energetycznego

Nadrzędnym działaniem mającym na celu pomoc narażonym na ubóstwo energetyczne powinien być system dopłat bezpośrednich, przede wszystkim umożliwiający przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych znajdujących się w złym stanie technicznym, a także na wymianę starych, nieefektywnych systemów i instalacji grzewczych oraz urządzeń elektrycznych. Bardzo ważnym działaniem jest także doradztwo w kwestii prawidłowych zachowań sprzyjających efektywnemu wykorzystaniu energii. Działania termomodernizacyjne często wymagają dużych nakładów finansowych i zazwyczaj cechuje je również długi okres zwrotu. W wielu przypadkach właściciele budynków nie dysponują określonymi środkami finansowymi na przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych, a wiele osób wynajmujących mieszkania, nie planuje działań modernizacyjnych, z uwagi na to, iż owe działania remontowe w okresie najmu nie „zwrócą się”. Warto również tutaj podkreślić, że dla mniejszych ulepszeń termomodernizacyjnych np. docieplenia tylko ścian zewnętrznych koszty robót (w tym wybór wykonawcy) są bardzo

wysokie. W tym aspekcie pomocne okazałoby się długoterminowe, łatwe w uzyskaniu i niskoprocentowe kredytowanie prac termomodernizacyjnych.

Wdrożenie proponowanych instrumentów wymaga od Gminy inicjatywy. Niezbędne jest pozyskanie dodatkowej informacji o warunkach mieszkaniowych w celu zidentyfikowania gospodarstw, które potrzebują wsparcia, wypracowanie formy pomocy dla tych gospodarstw, stworzenie w gminie kompetencji technicznych niezbędnych do doradztwa energetycznego i na końcu monitorowanie efektów programu.

Mieszkańcy samodzielnie mogą korzystać z rządowego programu „Czyste Powietrze”. Głównym jego celem jest zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery przez domy jednorodzinne. Program daje możliwość uzyskania wsparcia finansowego przez właścicieli domów jednorodzinnych na ocieplenie budynków, wymianę okien czy na wymianę starego kotła grzewczego. Program zachęca mieszkańców do działań ograniczających emisję szkodliwych dla zdrowia i środowiska zanieczyszczeń powietrza. Działania te nie tylko pomogą chronić środowisko, ale dodatkowo zwiększają domowy budżet, dzięki oszczędnościom finansowym. Narzędziem w osiągnięciu celu jest dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez beneficjentów uprawnionych do podstawowego, podwyższonego i najwyższego poziomu dofinansowania.

W ostatnich latach mieszkańcy złożyli następujące ilości wniosków w ramach programu „Czyste Powietrze”

- 2021 r – 18 wniosków,
- 2022 r. – 10 wniosków,
- 2023 r. – 25 wniosków,
- 2024 r. – 8 wniosków.

Ponadto w latach 2019-2021 Gmina realizowała dwuetapowy projekt pn. „Odnawialne źródła Energii szansą poprawy środowiska naturalnego na terenie Gminy Przylęk” dofinansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. W obu etapach łącznie zainstalowano:

- 182 kolektory słoneczne,
- 121 kotłów na biomasę,
- 132 instalacje fotowoltaiczne,
- 31 pomp ciepła.

Aby Gmina skutecznie mogła rozwiązywać problem ubóstwa energetycznego konieczne jest uwzględnienie tych zagadnień w dokumentach strategicznych, takich jak Program Rewitalizacji, czy Plan Gospodarki Niskoemisyjnej.

9. Identyfikacja potrzeb inwestycyjnych w zakresie wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji w budynkach, które zamieszkują gospodarstwa zagrożone ubóstwem energetycznym

W celu oszacowania kosztów niezbędnych przedsięwzięć niskoemisyjnych kierowano się wskaźnikami określonymi w „Metodyce analizy ubóstwa energetycznego dla gmin”:

Tabela 5. Wskaźniki umożliwiające oszacowanie kosztów inwestycji.

Lp.	Inwestycje	Wskaźnik kosztowy zł/m ²	Wskaźnik kosztowy zł/m ² p.u.
1.	wymiana okna (standard nie mniejszy niż $U = 0,9 \text{ W/m}^2/\text{K}$)	945 – 1 330	-
2.	docieplenie dachu wełną mineralną (materiał + robocizna)	85 - 95	-
3.	docieplenie ścian wełną mineralną (materiał + robocizna)	207 - 245	-
4.	docieplenie ścian styropianem (materiał + robocizna)	173 - 200	-
5.	wymiana źródła ciepła na pompę ciepła z robocizną (90 W/m ² p.u.)	-	190 - 466
6.	wymiana źródła ciepła na pompę ciepła z robocizną (150 W/m ² p.u.)	-	317 - 777
7.	kocioł gazowy z robocizną (90 W/m ² p.u.)	-	52 - 107
8.	kocioł gazowy z robocizną (150 W/m ² p.u.)	-	86 - 178

Źródło: Metodyka analizy ubóstwa energetycznego dla gmin, KAPE.

Wykorzystując wskaźniki z powyższej tabeli oszacowano wysokość kosztów koniecznych do poniesienia w celu poprawy sytuacji osób potencjalnie dotkniętych zjawiskiem ubóstwa energetycznego. Wysokość kosztów zestawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 6. Oszacowanie kosztów inwestycji niskoemisyjnych.

Lp.	Inwestycje	Wskaźnik kosztowy zł/m ²	Ilość m ²	Maksymalny koszt inwestycji [zł]	Wskaźnik kosztowy zł/m ² p.u.	Ilość [szt.]	Maksymalny koszt inwestycji [zł]
1.	wymiana okna (standard nie mniejszy niż $U = 0,9 \text{ W/m}^2/\text{K}$)	945 – 1 330	6 431,3	8 553 629,00	-	-	-
2.	docieplenie dachu wełną mineralną (materiał + robocizna)	85 - 95	25 725,2	2 443 894,00	-	-	-
3.	docieplenie ścian wełną mineralną (materiał + robocizna)	207 - 245	51 450,4	12 605 348,00	-	-	-
4.	docieplenie ścian styropianem (materiał + robocizna)	173 - 200	51 450,4	10 290 080,00	-	-	-
5.	wymiana źródła ciepła na pompę ciepła z robocizną (90 W/m ² p.u.)	-	-	-	190 - 466	292	136 072,00
6.	wymiana źródła ciepła na pompę ciepła z robocizną (150 W/m ² p.u.)	-	-	-	317 - 777	292	226 884,00
7.	kocioł gazowy z robocizną (90 W/m ² p.u.)	-	-	-	52 - 107	292	31 244,00
8.	kocioł gazowy z robocizną (150 W/m ² p.u.)	-	-	-	86 - 178	292	51 976,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie Metodyki analizy ubóstwa energetycznego dla gmin, KAPE.

10. Podsumowanie

Przedmiotowa analiza stanowi punkt wyjścia oraz podstawę do podejmowania działań zmierzających do redukcji skali ubóstwa energetycznego i poprawy jakości życia mieszkańców gminy Przyłęk.

Ubóstwo energetyczne jest ściśle związane z niską emisją i smogiem. Rodziny mieszkające w domach o niskim standardzie energetycznym potrzebują dużo taniej energii. Tania energia oznacza spalanie paliw niskiej jakości w piecach, które nie spełniają norm, co generuje zanieczyszczenie, obniża jakość życia i je skraca – wszystkim, którzy mieszkają w danym gospodarstwie domowym, ale także w sąsiedztwie. Zwalczanie ubóstwa energetycznego nie jest zatem problemem osób ubogich, ale leży w interesie wszystkich grup społecznych.

Aby oszacować skalę ubóstwa energetycznego na terenie gminy Przyłęk zgodnie z definicją zawartą w metodyce, przyjęto następujące kryteria:

- niskie dochody gospodarstwa domowego,
- wysokie wydatki energetyczne,
- niska efektywność energetyczna budynku.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, że na obszarze gminy Przyłęk jest 14,1% ubogich energetycznie gospodarstw domowych – co stanowi wartość szacunkową.

Do działań, które pomogą ograniczyć ubóstwo energetyczne na terenie gminy Przyłęk należy zaliczyć system dopłat bezpośrednich, przede wszystkim umożliwiający przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych budynków mieszkalnych znajdujących się w złym stanie technicznym, a także na wymianę starych, nieefektywnych systemów i instalacji grzewczych oraz urządzeń elektrycznych, a także doradztwo w kwestii prawidłowych zachowań sprzyjających efektywnemu wykorzystaniu energii.

Gmina Przyłęk przeciwdziała ubóstwu energetycznemu poprzez zarówno pomoc finansową realizowaną ze środków własnych i zewnętrznych, jak również niefinansową, która skupia się głównie na edukowaniu mieszkańców w zakresie możliwości uzyskania dofinansowań do wymiany źródeł ogrzewania na ekologiczne czy możliwości uzyskania dofinansowania do termomodernizacji budynku.

Duży udział dotacji na termomodernizację i wymianę źródła ciepła na bardziej ekologiczne powinien przyczynić się do trwałej poprawy jakości życia ubogich energetycznie rodzin i społeczności lokalnej. Tak wszechstronna pomoc jest jednak bardzo droga i wobec

skromnego budżetu programu obejmie jedynie niewielką część gospodarstw ubogich energetycznie. Działania termomodernizacyjne często wymagają dużych nakładów finansowych i zazwyczaj cechuje je również długi okres zwrotu. W wielu przypadkach właściciele budynków nie dysponują określonymi środkami finansowymi na przeprowadzenie prac termomodernizacyjnych, a wiele osób wynajmujących mieszkania, nie planuje działań modernizacyjnych, z uwagi na to, iż owe działania remontowe w okresie najmu nie „zwrócą się”. Warto również tutaj podkreślić, że dla mniejszych ulepszeń termomodernizacyjnych np. docieplenia tylko ścian zewnętrznych, koszty robót (wybór wykonawcy) są bardzo wysokie. W tym aspekcie pomocne okazałoby się długoterminowe, łatwe w uzyskaniu i niskoprocentowe kredytowanie prac termomodernizacyjnych.

Dominującą grupą ubogich energetycznie są gospodarstwa prowadzone przez osoby w wieku poprodukcyjnym. O ile wysokość dochodów emerytów jest w dużej mierze od nich niezależna, o tyle można zakładać, że większa mobilność mogłaby się przyczynić do lepszego dopasowania wielkości lokalu do jedno- czy dwuosobowych gospodarstw domowych. Nie jest to łatwe, gdyż istnieją także czynniki kulturowe („nie przesadza się starych drzew”). W przypadku tej grupy jedynym sensownym wsparciem wydaje się pomoc społeczna oraz zwiększenie świadczeń emerytalnych.

Niezwykle ważnym wynikiem przedstawionym w raporcie jest struktura paliw wykorzystywanych przez gospodarstwa ubogie energetycznie. Najczęściej są to paliwa brudne, tj. węgiel oraz drewno, dlatego Gmina Przyłęk szczególnie skupić się musi na zmianie paliw na emitujące mniej zanieczyszczeń i bardziej ekologiczne. Skala ubóstwa materialnego, jak również niski standard energetyczny budynków mieszkalnych gospodarstw ubogich energetycznie powoduje, że ryzykowne jest forsowanie wymiany istniejących źródeł na drogie w zakupie pompy ciepła, które w przypadku gorzej docieplonych domów mogą być też drogie w użytkowaniu, tak więc należy promować znacznie tańsze ekologiczne kotły na pellet, ogrzewanie elektryczne z zasobnikiem ciepłej wody (zużywające energię w taniej taryfie) i kolektory słoneczne.

Ważną rolę w zapobieganiu ubóstwu energetycznemu odgrywa również kwestia świadomości społecznej w zakresie ochrony środowiska, ochrony powietrza i oszczędności energii, które dla wielu są zagadnieniami bliżej nieznanymi. Konieczna jest intensywna edukacja ekologiczna obywateli w zakresie wyżej wymienionych kwestii, uświadomienie społeczności korzyści wynikających z zakresu działań termomodernizacyjnych, energooszczędnych i ekologicznych, a także wskazanie możliwych instrumentów finansowania.

Podsumowując, do działań, które pomogą ograniczyć ubóstwo energetyczne na terenie gminy Przyłęk zaliczyć więc można:

- zachętę mieszkańców do czynnego udziału w programie „Czyste Powietrze” oraz wsparcie w procesie składania wniosków,
- termomodernizację budynków komunalnych,
- stosowanie energooszczędnych źródeł światła na poziomie użytkownika domowego,
- likwidację bądź ograniczenie użytkowania energochłonnych urządzeń,
- racjonalne użytkowanie urządzeń elektrycznych będące efektem właściwej edukacji społeczeństwa.

Załącznik nr 1 – Wskaźniki dotyczące pomocy społecznej na terenie gminy Przyłęk.

Parametr	Opis	Jednostka miary	2023
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej - wskaźniki	beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	osoba	649
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	ogółem	gosp.	182
	poniżej kryterium dochodowego	gosp.	110
	powyżej kryterium dochodowego	gosp.	72
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku	ogółem	osoba	375
	poniżej kryterium dochodowego	osoba	199
	powyżej kryterium dochodowego	osoba	176
Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych grup wieku	ogółem	%	6,5
	poniżej kryterium dochodowego	%	3,4
	powyżej kryterium dochodowego	%	3,0
Dobry Start	kwoty świadczeń Dobry Start wypłacone w roku	zł	210 600
	liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenia Dobry Start w roku	osoba	702
Korzystający ze świadczeń rodzinnych	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	-	129
	dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	269
	dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	243
	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	23,7
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku - ogółem	kwota świadczeń rodzinnych	tys. zł	3 368
	kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami)	tys. zł	566
	kwota zasiłków pielęgnacyjnych	tys. zł	310
	kwota zasiłków pielęgnacyjnych na 1000 mieszkańców	tys. zł	53,7
Rodzinny kapitał opiekuńczy	kwota wypłaconych kapitałów - ogółem	zł	256 500
	liczba wypłaconych kapitałów - ogółem	szt.	298

	kwota wypłaconych kapitałów - kwota wybrana przez wnioskodawcę 1000 zł miesięcznie	zł	210 000
	liczba wypłaconych kapitałów - kwota wybrana przez wnioskodawcę 1000 zł miesięcznie	szt.	205
	kwota wypłaconych kapitałów - kwota wybrana przez wnioskodawcę 500 zł miesięcznie	zł	46 500
	liczba wypłaconych kapitałów - kwota wybrana przez wnioskodawcę 500 zł miesięcznie	szt.	93
Świadczenie alimentacyjne - wskaźniki	liczba świadczeniobiorców funduszu alimentacyjnego na 10000 ludności	osoba	41,85
	liczba osób pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego (średniomiesięczna)	osoba	24,17
	średniomiesięczna liczba dłużników alimentacyjnych na 100000 ludności	osoba	330,50
	średniomiesięczna liczba ogółu dłużników alimentacyjnych	osoba	19,08
	średniomiesięczna liczba dłużników alimentacyjnych wobec których podjęto działania mające na celu wzrost ściągальności należności na 100000 ludności	osoba	46,18
	średniomiesięczna liczba dłużników alimentacyjnych wobec których nie podjęto działań mających na celu wzrost ściągальności należności na 100000 ludności	osoba	284,32
	udział dłużników alimentacyjnych, wobec których gmina podjęła działania, w liczbie dłużników alimentacyjnych ogółem	%	14
	średniomiesięczna liczba dłużników alimentacyjnych wobec których podjęto działania mające na celu wzrost ściągальności należności	osoba	2,67
	udział dłużników, wobec których wnioskowano o egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, w liczbie dłużników alimentacyjnych	%	7
	średniomiesięczna liczba dłużników, wobec których wnioskowano o egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych	osoba	1,25
	udział dłużników alimentacyjnych, których gmina zobowiązała do zarejestrowania się w urzędzie pracy w liczbie dłużników ogółem	%	2
	średniomiesięczna liczba dłużników, których zobowiązano do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny albo poszukujący pracy	osoba	0,33
	udział dłużników, co do których wszczęto postępowanie oraz wydano decyzje dot. uchylania się od zobowiązań alimentacyjnych, w liczbie dłużników alimentacyjnych	%	1

	średniomiesięczna liczba dłużników, co do których wszczęto postępowanie oraz wydano decyzje dot. uchylania się od zobowiązań alimentacyjnych	osoba	0,17
	udział środków zwróconych przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w wydatkach na to świadczenie	%	12
	suma kwot zwróconych przez dłużników alimentacyjnych w ciągu roku	zł	242 118,87
	suma kwot wydatkowanych z funduszu alimentacyjnego w ciągu roku	zł	2 014 968
	średniomiesięczne wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę	zł	418,11
	wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego (średniomiesięczne)	zł	10 104,33
	liczba wniosków o przyznanie świadczenia z funduszu alimentacyjnego ogółem	szt.	14
Świadczenie dla rodzin z dziećmi i o charakterze opiekuńczym	średniomiesięczna liczba świadczeń rodzinnych dla rodzin z dziećmi na 1000 mieszkańców w wieku do 24 roku życia	szt.	316,45
	średniomiesięczna liczba świadczeń rodzinnych dla rodzin z dziećmi	szt.	457,58
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego na 1000 mieszkańców w wieku do 24 roku życia	szt.	14,58
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	szt.	21,08
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	0,87
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	szt.	3,00
	liczba wypłaconych dodatków z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego na 1000* mieszkańców do 24 roku życia	szt.	279,39
	liczba wypłaconych dodatków z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	szt.	404
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu samotnego wychowania dziecka na 1000*mieszkańców do 24 roku życia	szt.	7,84
	średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu samotnego wychowania	szt.	11,33
	liczba wypłaconych dodatków z tytułu urodzenia dziecka na 1000 mieszkańców	szt.	2,08
	liczba wypłaconych dodatków z tytułu urodzenia dziecka	szt.	12

średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej na 1000 mieszkańców	szt.	8,69
średniomiesięczna liczba dodatków z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	szt.	50,17
średniomiesięczna liczba świadczeń rodzicielskich na 1000 mieszkańców	szt.	1,52
średniomiesięczna liczba świadczeń rodzicielskich	szt.	8,75
średniomiesięczna liczba świadczeń zasiłku rodzinnego na 1000 mieszkańców w wieku do 24 roku życia	szt.	185,74
średniomiesięczna liczba świadczeń zasiłku rodzinnego	szt.	268,58
średniomiesięczne wydatki na zasiłki rodzinne w przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę	zł	115
wydatki na zasiłki rodzinne (średniomiesięczne)	zł	30 912,62
liczba osób, którym przyznano zasiłek rodzinny (średniomiesięczna)	osoba	268,58
średniomiesięczna liczba świadczeń opiekuńczych na 1000 mieszkańców	szt.	35,17
średniomiesięczna liczba świadczeń opiekuńczych	szt.	203,08
średniomiesięczna liczba świadczeń zasiłku pielęgnacyjnego na 1000 mieszkańców	szt.	20,81
średniomiesięczna liczba świadczeń pielęgnacyjnych na 1000 mieszkańców	szt.	13,91
średniomiesięczna liczba świadczeń specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego na 1000 mieszkańców	szt.	0,45
udział wydatków na świadczenia opiekuńcze w wydatkach gminy na świadczenia rodzinne	%	80
Kwota wydatków finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa na trzy rodzaje świadczeń o charakterze opiekuńczym: zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz świadczenia pielęgnacyjnego	zł	2 678 873
kwota wydatków finansowanych z dotacji celowej z budżetu państwa na świadczenia rodzinne ogółem	zł	3 367 761
odsetek rodzin pobierających specjalny zasiłek opiekuńczy wśród rodzin pobierających świadczenia rodzinne	%	0,79
średniomiesięczna liczba rodzin otrzymujących specjalny zasiłek opiekuńczy	szt.	2,17
średniomiesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenia rodzinne	szt.	275,75

	udział świadczeń pielęgnacyjnych w świadczeniach opiekuńczych	%	39,56
	liczba średniomiesięcznie wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych	szt.	80,33
	liczba średniomiesięcznie wypłaconych świadczeń opiekuńczych	szt.	203,08
	średniomiesięczne wydatki na świadczenia opiekuńcze w przeliczeniu na 1 świadczeniobiorcę	zł	1 099
	kwota wydatków z dotacji celowej z budżetu państwa na trzy rodzaje świadczeń o charakterze opiekuńczym: zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz świadczenia pielęgnacyjnego (średniomiesięczna)	zł	223 239,42
	ludność w wieku uprawniającym do zasiłku rodzinnego (wiek: 0-23 lat - stan na 30 czerwca)	osoba	1 446

źródło: GUS

WÓJT GMINY
mgr Jerzy Kocioł